

Săgetătorul

Nr. 961 ■ 5-11 aprilie 2016 ■ Pagini culturale ale cotidianului „Argeșul”

Decăderea urbei de acum un veac

Universul piteștean a fost ocolit de marii autori ai literaturii române și nu a intrat, astfel, în galeria marilor orașe ca temă sau fundal al vreunei opere de răsnet. De la acest truism sunt, totuși, și excepții, ce ies mai rar la iveală, când răsfoim cărți uitate, scrise de nume mai puțin cunoscute. Căutarea atentă mai oferă, deci, uneori, și unele „surprize” demne de luat în seamă, cel puțin prin puterea lor evocatoare față de trecutul acestui loc. Un atare exemplu ni l-a oferit prozatoarea și poeta Sanda Movilă (1903-1970), originară chiar de pe meleaguri argeșene. Maria Ionescu, alias Sanda Movilă, soția mult mai cunoscutului autor Felix Aderca, s-a născut în apropiere de Pitești, la Cerbu. A fost o scriitoare care s-a afirmat în interbelic, fără să fi avut o mare faimă, chiar dacă despre ea au scris pagini elogioase George Călinescu, Eugen Lovinescu sau Zaharia Stancu. Piteștiul și împrejurimile sale sunt locul desfășurării acțiunii romanului *Pe văile Argeșului* (1950), scriere cu tentă autobiografică în care este pus în valoare jurnalul ținut în anul 1916 de protagonistă, domnișoara Rina, voluntară pe atunci la Crucea Roșie din Pitești. Partea secundă a romanului se desfășoară „În orașul dintre dealuri”, în clipele grele din viața urbei, petrecute pe timpul ocupației germane din Primul Război Mondial și imediat după eliberarea țării. Starea precară a orașului din aceste vremuri de restriște este descrisă în evocări vii, într-un stil realist, cu note naturaliste. Pe fondul ravagiilor și a lipsurilor pe care le-a pricinuit teatrul de război, atmosfera degradării vieții urbane este prezentată la cote paroxistice: „Acesta e Piteștiul, o parte a Piteștiului. Strada mare și câțiva stâlpi înfipti ici și colo pe străzile apropiate. Dacă mergi pe Șoseaua Viilor, spre

podul Argeșului, sau pe Frații Golești, dincolo de gară, spre Prund, dacă ocolești și urci spre Exercițiu, spre dealul cimitirului, sau dincolo de barieră, spre Găvana, e altceva. Casele au rămas îngropate în noroiul zăpezilor topite și al ploilor repezi de primăvară, pînă la brîu. (...) Vin la prînz sau seara bărbați prea tineri sau prea bătrîni ca să fi mers la război, plini de păcură, de unsoare, sau de gaz, după cum lucrează, la gară, sau la atelierul de fierărie al lui Freitag, sau la tăbăcăria lui Mircioiu, sau la fabrica de săpun a lui Simionescu. În afara banilor puțini cu care sînt plătiți, ei nu au nici lire otomane, nici franci francezi, nici bijuterii, să poată cumpăra un kilogram de zahăr, care se vinde numai pe aur. Copiii lor n-au văzut de la începutul războiului un pahar cu ceai, o bomboană, o prăjitură. Copiii lor n-au văzut nici o felie de pîine de grîu curat. Pîinea are paie și pămînt,

și cade greu în stomacul plîpînd care nu o poate mistui. Mahalalele nu sunt canalizate și tifoida și-a făcut culcuș aici.” (Pe văile Argeșului, p. 351-352).

Tabloul sordid înfățișat aici de Sanda Movilă e parte dintr-o amplă panoramă a declinului și a descompunerii morale pentru Piteștiul acelor ani. Criza, sărăcia, promiscuitatea în care se zbătea populația orășenească nu erau privite cu ochi buni de comandamentul german, obișnuit a pretinde orășenilor, pe lângă supunerea cuvenită, și reguli stricte de conviețuire, după rigoarea...nemțească. Dar pretențiile străine de curățenie într-o lume dominată de deznădejde și de teamă le revoltă chiar și pe notabilitățile orașului: „E și asta o față a Piteștiului, cea neplăcută, care supără comandatura germană, autoritatea românească, boierimea, îmbogății. Comandatura, prin

excelența sa contele Manfred von Bobsin, a dat un comunicat afișat pe toate zidurile: «Cetățenii care refuză să-și facă injecțiile vor suferi rigorile legii No. 882, art. 14 bis, care prevede amendă, închisoare sau și amendă și închisoare.» - o să moară victorioasa armată germană din pricina murdăriei și lipsei de igienă a unei părți din populație! s-a indignat domnul prefect Costaky.” Momentul imediat următor retragerii trupelor germane îi prilejuiește autoarei și alte reflecții despre starea deplorabilă în care se zbătea așezarea. După ce „lăcustele cenușii” și-au luat zborul, adică obsedantul gri al uniformelor ocupanților a dispărut din peisajul cotidian, impresiile sunt la fel de dezolante: „Vară. O lumină fierbinte de chihlimbar topit scaldă orașul ațipit. Obloanele prăvăliilor trase. Storurile caselor de pe bulevard și strada mare, trase. Hirtii albastre și jurnale îngălbenite la ferestrele

Muzica zilelor noastre

Într-o zi aniversară, o seară omagială...

Joia trecută, 31 martie. La Filarmonica “Paul Constantinescu”. Când fu acolo cântat doar Franz Joseph Haydn. Binevenit, nimerit, izbutit. Întru amintire și ca prețuire pentru ce-a creat și lumii-a lăsat, bogat, trainic, minunat...

Austriacul născându-se chiar în ultima zi de Mărțișor, prahovenii-au gândit și au reușit să-l comemoreze și să-l onoreze la fix. Dând glas înc-o dat', adecvat, muzicii sale fără cusur. Peste care timpu' n-a așternut uitare deloc. Ci a făcut-o și mai luminoasă, mândră, valoroasă...

“Papa Haydn” se “întâlne” la dânsii pe scenă cu cineva lui dăruit de la școală. Tot Papa numit (nu supranumit), însă numa' Filip. Un timișorean, azi cellist ieșean. Serios și virtuoz. Cu mult vibrato pe instrument, de efect. De mine și alții demult remarcat pentru asta. Cu Radu Postăvaru conlucrând acum. Acesta știind să ducă totu' la bun sfârșit, în chip iscusit. Dirijând atent, precis, exigent. N-avu-n mâna sa decât ceva corzi și cinci suflători. O orchestră mică, dar ambițioasă. La capăt de drum, cert victorioasă. Motiv ca sufletu' celui comemorat să nu socoată nici pic că note cu har așternut-a acesta, pe portativ, în zăder. Romașii, oricând, talmăcindu-l vrednic, zic eu. Impetuos, inimos, maiestuos. Cel puțin la Ploiești, așa se-ntâmplă...

Adrian SIMEANU

mahalalelor. Duhoarea lăturilor aruncate în curți și a mormanelor de gunoarie neridicate înăbușată miresmele trandafirilor și mișunelelor, care și-au plecat capetele obosite de căldură și se mistuie în brazdele prăfuite. Orașul e murdar, nu numai în mahalale, dar chiar și pe bulevard

Florin CHIVOCI

(continuare în pagina 10)

Influente determinante

O versiune aparținând sculptorului asociază, însă, studiile pariziene cu remarcarea talentului său în contextul expoziției organizate la Salonul oficial din anul 1925, unde a impresionat un

Evocări

Constantin BARASCHI (1902-1966) (II)

jurii exigent prin execuția ireproșabilă a unui „Bust de fată”, Constantin Baraschi obținând o bursă de studii la Academia „Julien” din Paris, și, ulterior, la Academia „La Grande Chaumiere”, perfecționându-se, în anii 1927-1929, sub ochiul atent și competent al sculptorului francez Emile Antoine Bourdelle, de la care se va inspira în concepția arhitectonică de organizare a volumelor și de incorporare a mișcării.

Dar șlefuirea posibilităților lui artistice va fi determinată de influența exercitată de opera celebrului sculptor, pictor și gravor iugoslav Ivan Mestrovic, caracterizată prin „tensiune interioară, concizie, puritatea formei și robustețea evidentă a volumelor”. În ambianța atât de favorizantă pentru artist, lucrările sale

de artă plastică vor fi prezentate în cadrul oficial al unor expoziții reprezentative organizate, în special, de către „Tinerimea artistică”, ori de „Grupul nostru”, prima expoziție personală fiind vernisată în anul 1928. Operele expuse vor impresiona prin tendința artistului de a reda cât mai corect anatomia umană, sculptura decorativă abordând „un larg registru tematic într-o viziune realistă, ce manifesta predilecție pentru finisarea suprafețelor”.

Considerat, de către „specialiști” în artă, „un executant îndemnatic”, Constantin Baraschi va declanșa „o simpatie bruscă și puternică” pentru sculptură și, implicit, „o avalanșă de comenzi” pe care le va onora cu evidentă pasiune și talent. Busturile unor personalități ale spiritualității românești:

Petre Antonescu, George Calboreanu, Ion Luca Caragiale, Vasile Conta, Mircea Damian, Dr. Danielopolu, Mihai Eminescu, George Georgescu, Nicolae Hortolomei, Titu Maiorescu, Alexandru Mușatescu, Dimitrie Nanu, Constantin Nottara, Camil Ressu, Mihail Sadoveanu, Alexandru D. Xenopol și alții, dar și bustul „Copila mea”, inspirat de propria fiică, reprezintă modele de compoziții sculpturale. Gama operelor de excepție include, printre altele: Monumentul eroilor de la Predeal, altoreliefurile pentru Arcul de Triumf din București, basoreliefurile de la fațada Institutului de botanică din București.

Analizând „metoda de execuție” a artistului, acad. George Oprescu observa că acesta „merge de la o tehnică tinzând la redarea cât mai delicată, mai catifelată a suprafețelor, concurând cu porțelanul până la un procedeu aspru, aproape brutal”. Concepția sa sculpturală va fi receptată favorabil de către publicul avizat, palmaresul internațional al

sculptorului român înregistrând prestigioase distincții în „confruntările” directe cu artiști străini consacrați: marea premiu de onoare al Expoziției internaționale de la Barcelona din anul 1929, pentru lucrarea în bronz „Cap de fată”, o medalie de aur la Expoziția internațională de la Paris din 1937, precum și o medalie de argint la Milano. Aprecierea operei sculpturale a lui Constantin Baraschi va avea o confirmare certă din partea artiștilor plastici, prin alegerea ca președinte al Asociației sculptorilor români. O prodigioasă activitate expozițională desfășurată între anii 1931-1936 va conferi operei sale o faimă binemeritată în România, cât și în străinătate. Opera sculptorului român va fi confirmată prin atribuirea Premiului Academiei Române pentru sculptură în 1938, a Medaliei de argint pentru lucrarea „Sf. Gheorghe”, în 1940, precum și prin decernarea titlului de „Maestru emerit al artei” în 1951.

Grigore CONSTANTINESCU

O lecție despre... exemplul altora

Cunoscutul poet echinoxist Ion Mureșan ne-a oferit în ziua de 29 martie 2016, la Centrul Cultural Pitești, un regal poetic. A dovedit tuturor că este, așa cum se spune în lumea literară actuală, un scriitor sensibil, mare căutător al formelor poetice fidele propriei gândiri, un suflet efervescent și altruist pentru care aproapele este întotdeauna la fel de important ca și el însuși. Dacă Dostoievski era convins că *frumusețea va salva lumea*, Ion Mureșan crede că *poezia va face acest lucru* – îi contrazice pe cei care spun că în prezent se scrie prea mult, dimpotrivă, *se scrie prea puțin*, afirmă el, *în raport cu nevoia de însăși și de purificare a societății în care trăim*. Fiecare poet participă cu forțele sale la această

tămăduire necesară, cât și cum (se) poate, împreună făcând însă *forța vindicativă* mai puternică. Este nevoie de toți și este loc pentru toți. *Citești mai mult – trăiești mai mult*, de aceea *orice autor este o geografie care merită vizitată*.

Ion Mureșan este un autor care n-a agreat deloc aventura cantitativă a scrisului – el a publicat până în prezent numai trei volume de poezie, lucru care nu l-a împiedicat să primească - pe drept merit - Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu pentru Opera Omnia, în anul 2013. Completând fericit genul liric cu eseistica, răspândit în antologii și interviuri, în traduceri și recitaluri poetice, Ion Mureșan este o prezență vie în spațiul literar românesc și totodată o prezență spectaculară.

Prima parte a evenimentului s-a desfășurat sub forma unei întâlniri interactive, invitatul a primit întrebări din public, cucerind prin savoarea răspunsurilor, prin sinceritatea implicării și prin umorul de bună calitate (totdeauna inserând în el un sâmbure de adevăr și de învățătură). Temele dezbătute au fost diverse: ce este poezia; care sunt valențele ei active; dacă ea are un efect (terapeutic) mai bun asupra maladiilor interioare sau mai degrabă asupra celor exterioare; dacă este bine (sau nu) ca poezia să se miște între niște granițe (auto)impuse: care țin de limitările moral-religioase sau etic-laice, care țin de inserția biografismului și a întâmplării mărunte sau de limitele de (trans)scriere a ei în limbaj. De interes pentru publicul din sală, îndeosebi pentru scriitorii urbei, mulți dintre ei prezenți la eveniment, a fost relația lui Ion Mureșan cu poetul/atemporal Mihai Eminescu, precum și atitudinea sa față de critica literară, viziunea asupra rolului scrierilor critice în formarea și formularea unui punct de vedere corect asupra cărților, puterea de orientare și de prelungire a vieții unei cărți prin intermediul criticului specializat etc. Dincolo de dialogul purtat cu cei prezenți, recitalul poetic în sine a fost un argument al propriilor teorii și al propriilor trăiri într-un/pe pentru esențializarea lor artistică. În lectura autorului, poezia a (re)devenit magică, limbajul și-a

Ion Mureșan

recăpătat puterile misterioase, acele tainice puteri de a ne face să simțim prin cuvinte o lume neștiută, plină de strălucire, o lume de care toți avem nevoie.

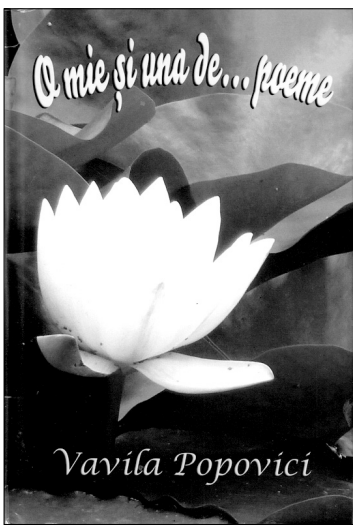
O surpriză plăcută și totodată un exemplu de inspirație, probitate și mobilitate profesională, mai ales, a oferit celor prezenți și editorul lui Ion Mureșan, Gavril Tărmure, directorul Editurii Charmides din Bistrița-Năsăud. În câteva cuvinte acesta a prezentat unele aspecte relevante din activitatea sa de promovare artistică și a creionat implicit un tablou cultural al orașului în care trăiește - descrieri menite să provoace admirația ascultătorilor, dar și regretul că Piteștiul este departe de asemenea performanțe și de efervescențe culturale similare.

Așadar, o rodnică prietenie a celor doi și multe proiecte comune/reușite, cu vizibilitate în plan național și cu ecouri în spațiul internațional - și o lecție despre *exemplul altora!*

Magda GRIGORE

O carte monumentală

Din nou, de peste ocean, draga noastră colaboratoare, poeta Vavila Popovici, ne face surpriza să ne trimită o carte monumentală, în paginile căreia a tipărit „O mie și una de... poeme”. În peste 720 de pagini, poezia valsează cu grație în pași de menuet. Ne place mult sârguința cu care se dedică, asemenea Șeherezadei, delicatei îndeletniciri a lucrului cu metafora. O felicităm din inimă și-i urăm să fie mereu în grațiile muzelor Poeziei.

„S”

Gheorghe VRABIE

(n. 8 aprilie 1908, Voinești, județul Vaslui - d. 19 iulie 1991, București)

Profesor secundar; doctor, Universitatea din Berlin; profesor universitar, Institutul Pedagogic de 3 ani din Pitești; folclorist, critic, istoric literar, publicist; președinte, Societatea folcloriștilor argeșeni.

Colaborări: „Argeș”, „Ramuri”, „Cercetări folclorice”, „Folclor literar”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Studii de literatură universală”, „Studii de istorie literară și folclor”.

Lucrări reprezentative: „Mesianism ardelean”, București, 1937; „Bărladul cultural”, București, 1938; „Gândirismul. Istoric, doctrină, realizări”, Editura Cugetaea-Georgescu Delafraș, București, 1940; „Emil Gârleanu”, Craiova, 1941; „Folclorul. Obiect. Principii. Metodă”, Editura Academiei Române, București, 1947; „Balada populară română”, Editura Academiei, București, 1966; „Folcloristica română. Evoluție, curente, metode”, EPL, București, 1968; „Folcloristica”, București, EPL, 1975; „Structura poetică a basmului”, Editura Academiei Române, București, 1975; „Gruia lui Novac. Repovestire în proză”, București, Editura Ion Creangă, 1977; „Retorica folclorului. Poezia”, Editura Eminescu, București, 1978; „Eposul popular românesc. Teme, motive, structuri poematice”, Editura Albatros, București, 1983; „Poetica «Mioriței»”, Editura Academiei Române, București, 1984; „Proza populară românească”, Editura Albatros, București, 1986; „Din estetica poeziei populare române. Analize stilistice și literare”, idem, 1990; „De civitate rustica. Studii și cercetări de etnologie și literatură populară”, Editura Grai și Suflet - Cultura Națională, București, 1999; „Introducere în etnografie. Obiect, principii, metode, prefață de Nicolae Constantinescu”, Editura Arefeană, București, 2001; „Ritualurile agrare la români”, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.

Culegeri de folclor: „Basmul cu Soarele și fata de împărat. Povești, snoave și legende argeșene”,

NOTĂ: Menționarea lucrărilor reprezentative în vederea constituirii prezentei rubrici se bazează pe importanța lor, în viziunea autoarei. Dacă există persoane care doresc să completeze fișele de autor publicate, rog respectuos să prezinte respectivele date redacției ziarului „Argeșul”!

București, 1974; „Folclor românesc. Studii și texte”, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1947.

Premii: Premiul Herder (1987).

Virgiliu ENE

(n. 8 aprilie 1929, Pitești, județul Argeș - d. 18 iunie 1997, București)

Critic, istoric literar, editor, publicist; doctor, Filologie; redactor, șef de secție, Editura Tineretului; șef de redacție, Editura Albatros; lector, Centrala Editorială, București.

Colaborări, articole: „Contemporanul”, „Cronica”, „Gazeta literară”, „Jașul literar”, „Limba și literatura”, „Luceafărul”, „Manuscriptum”, „Revista de istorie și teorie literară”, „România literară”, „Viața românească” etc.

Debutul editorial: „Poezii și articole, o ediție din scrierile lui Cezar Bolliac”, 1955.

Monografii: „N.D. Cocea”, București, 1966, 1979; „George Topârceanu”, București, 1969; „Anton Bacalbașa”, București, 1975; „Alexandru Vlahuță”, București, 1976. Alte lucrări: „Folcloriști români”, Timișoara, 1977; „Unirea Principatelor Române oglindită în literatură”, Iași, 1979; „Scriitori satirici români”, Iași, 1982; „Armăsarul negru”, București, 1984; „Romantici de odinioară”, București, 1985; „Un băiat vesel”, schițe, nuvele, povestiri, București, 1989.

Ediții: Cezar Bolliac, „Poezii și articole”, București, 1955; Emil Gârleanu, „Pagini alese”, București, 1956; „Cronici muntene”, București, 1965; Anton Bacalbașa, „Scrieri alese”, I-II, introducerea editorului, București, 1965; G. Topârceanu, „Versuri și proză”, București, 1968; N.D. Cocea, „Scrieri”, I-II, introducerea editorului, București, 1969-1970, și „Scrieri alese”, introducerea editorului, București, 1982; Mihai Eminescu, „Literatură populară”, Galați, 1993; Anton Pann, „Povestea vorbei”, Galați, 1993.

Antologii: „Studii eminesciene” (în colaborare cu Ion Nistor), București, 1971; „Satira în literatura română” (Studii și antologie), Editura Albatros, București, 1973.

Margareta ONOFREI

Colocviile Argeșului

Adevăr și mit despre stres

Colocviile Argeșului au dezbătut, prin cei prezenți, marți, 22 martie, la CJCPT, o problemă contemporană majoră, cu implicații și motivații complexe, care afectează se pare tot mai mult sănătatea omului modern: stresul. Definit în ansamblu ca o *sindrom de neadaptare*, stresul acoperă o paletă largă de nuanțe și stări care țin de încordarea nervoasă, de tensiunea psihică, de solicitarea prea mare a organismului și de constrângerile fără soluții. Specialiștii spun că agenții lui cauzali sunt multipli: biologici, psihici, fizici și chimici, iar urmările se pot observa în disconfortul temporar sau în efectele pe termen lung.

Prima parte a dialogului a pus însă sub semnul întrebării chiar existența acestuia, dată fiind ideea unor sceptici care spun că este mai degrabă un *diagnostic inventat* de medicina ultimului secol, menit să suplinească o zonă a științei rămășă fără răspunsuri. Ideea are și adepți și contestatari, cert este că sunt atât argumente credibile, cât și contraargumente pe măsură. Nu se știe precis dacă societatea a evoluat în așa fel, tensiuna(n)t, încât stresul a devenit o maladie reală a vremurilor mai noi; dacă este o carentă a omului modern, generată de înstrăinarea/alienarea resimțită mai ales de cei care nu țin pasul cu succesiunea rapidă a schimbărilor sau dacă medicina ultimului secol și industria farmaceutică tot mai agresivă au avut într-adevăr nevoie de el (doar) pentru profit. Literatura de specialitate se îmbogățește și ea în paralel cu studiile de care beneficiază stresul, de cercetarea și de previziunile, nu foarte bune, care spun că nu peste mult timp, în 2020, depresia și stresul vor fi a doua cauză de deces pe glob, după bolile cardiovasculare. Singura care (ne) încurajează totuși este teologia, care în mai multe scrieri inspirate (una, de exemplu, fiind *Stresul cum se naște și cum se vindecă*, semnată de Arhimandritul Simeon Kraipoulos, Editura Bizantină, București, 2014) concluzionează că *ceilalți nu ne pot face rău dacă noi nu ne lășăm sinele să fie rănit de aceștia. Trebuie să ne încredințăm lui Hristos*, scrie Simeon Kraipoulos, *asa cum un copil se încredințează tatălui său și atunci tot stresul dispăre*. Înlocuind atitudinea greșită față de Dumnezeu cu o viață smerită și dăruită credinței nu deslușim doar etiopatogenia stresului, dar îl putem înțelege și domina pe traseul nostru ontologic. Când omul va fi capabil să înțeleagă faptul că reperele lui imediate (cele care țin de individualitatea biologică, socială, istorică) nu sunt esențiale, când va fi dispus la înțelegerea profundă a lucrurilor, a menirii lui, în special, și a creației, în general, stresul nu va mai fi o amprentă negativă care produce tensiune existentială. Cel mai important lucru, atât pentru omul religios, cât și pentru cel laic, este acela de a se educa în așa fel încât să perceapă stresul ca pe o provocare psihologică proprie firii umane și firească ontologic, manifestă prin conflictele personale și sociale normale, care nu și-au găsit o soluție pe moment. Stresul nu este o boală, este o reacție a interacțiunii dintre individualitatea biologică/unică și experiența de viață, la care se pot adăuga, agravant, factorii de mediu.

Tema colocviilor a incitat prin complexitate și prin vastitatea ei. Alte părți ale discuției s-au referit la relația dintre stres și singurătate/furie/violență/sinucidere; la factorii interni legați de experiența negativă a stresului: energia organismului, forma fizică, bunăstarea emoțională, echilibrul nutrițional; la factorii externi, cauzali: job, familie, frustrări, obstacole, așteptări; dar și la cărți sau personaje simbolice (Orwell, *O gură de aer* etc). Ține cu siguranță de mit ideea că munca intensă stresează, că banii te ajută să eviți stresul, că există o schemă sigură de tratament, care te vindecă de el, sau că altcineva decât tu însuși te poate elibera de tensiunea lui. Însă ține de realitate și adevăr faptul că este un concept supralicitat, că există factori stresanți (modul alert de viață, crizele de tot felul, alimentația, tehnologia etc), că poate fi pentru mulți dintre noi, ocazional, un dușman silențios sau agresiv, că rezistența psihică a omului contemporan se diminuează. Prin urmare, psihoprofilaxia și managementul stresului trebuie să vă preocupe în mod serios, individual, iar primul pas pe care îl putem face, în scopul controlului, este să ne gândim viața, nu doar să o trăim!

Mircea STĂNESCU

